

RELAȚIILE MOLDO-FRANCEZE ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Violeta COTILEVICI

Universitatea de Stat din Moldova

Proclâmând la 27 august 1991 independența sa, Republica Moldova a devenit unul dintre primele state suverane de pe teritoriul fostei URSS. Unul dintre scopurile centrale ale politicii externe a Republicii Moldova rămâne extinderea relațiilor bilaterale cu cele mai importante state europene. În acest context, dezvoltarea continuă a cooperării moldo-franceze se prezintă ca o prioritate incontestabilă. Ponderea Franței pe arena internațională este esențială, ea fiind a cincea forță economică mondială și ocupând locul al patrulea în comerțul internațional. Franța deține întâietatea în multe sectoare economice, mai ales în implementarea tehnologiilor de vârf. Punctul de vedere al oficialităților franceze cântărește greu în procesul de adoptare a deciziilor în cadrul instituțiilor UE. În plan politic este bine cunoscută susținerea constantă a Franței de care se bucură Moldova în procesul de consolidare a statului, de revigorare a economiei și de constituire a democrației. Istoria relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Republica Franceză se caracterizează prin reciprocitate, încredere, pragmatism și respect reciproc al intereselor naționale. Moldova se pronunță pentru consolidarea în continuare a dialogului politic, economic, a colaborării tehnico-științifice, aprofundarea legăturilor umanitare.

Cuvinte-cheie: *relații bilaterale, integrare europeană, cooperare, dialog politic, instituții UE.*

MOLDOVAN-FRENCH RELATIONSHIPS WITHIN THE EUROPEAN INTEGRATION

After the proclamation of independence on 27 August 1991, the Republic of Moldova became one of the first sovereign states of the former USSR. One of the central purpose of the foreign policy of the Republic of Moldova is the expanding of bilateral relations with the most important european states. In this context, on going development of the Moldovan-French cooperation is presented as an indisputable priority. The impact of France on the international arena is essential; it is the fifth global economic power and ranks the fourth in the international trade. France keeps the first place in many economic sectors, especially in implementing advanced technologies. French officials' view weighs heavily in the decision-making process within the EU institutions. Politically it is well known the constant support of France for Moldova in the consolidation process of the state, of economic recovery and establishing democracy. The history of bilateral relations between Moldova and the French Republic are characterized by reciprocity, trust, pragmatism and mutual respect of national interests. Moldova is for the further strengthening of the political and economic dialogue, scientific-technical cooperation, deepening humanitarian ties.

Keywords: *bilateral relations, European integration, cooperation, political dialogue, EU institutions.*

Introducere

Republica Moldova este situată în sud-estul Europei, zona geografică cuprinsă în prezent de procesele complexe de tranziție de la un sistem totalitar la democrație și economia de piață. Posedând sistemele necesare – electroenergetic, de transport și de telecomunicații, Republica Moldova are premise importante pentru o colaborare reciproc avantajoasă cu țările europene. Situația geopolitică specifică condiționează atenția sporită față de țara noastră din partea comunității internaționale [1].

Unul dintre scopurile centrale ale politicii externe a Republicii Moldova rămâne a fi extinderea relațiilor bilaterale cu cele mai importante state europene. În acest context, dezvoltarea continuă a cooperării moldo-franceze se prezintă ca o prioritate incontestabilă. Ponderea Franței pe arena internațională este esențială; ea este a cincea forță economică mondială și ocupă locul al patrulea în comerțul internațional. Franța deține întâietatea în multe sectoare economice, mai ales în ce privește implementarea tehnologiilor de vârf. Ea este membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, membru al Grupului G-8, constituie împreună cu Germania motorul integrării europene, rămâne o veritabilă „superputere” culturală și, nu în ultimul rând, locomotiva unei ramificate organizații internaționale – cea a Francofoniei. Republica Franceză dispune de potențialul necesar și depune eforturi susținute pentru a menține și consolida poziția sa. Tradiția culturală și administrativă, capitalul intelectual și uman al națiunii îi permite conducerii țării să elaboreze răspunsuri viabile la gravele sfidări ale globalizării. În condițiile unor transformări structurale fără precedent pe arena internațională, Franța reușește să-și promoveze abil propriile interese politice, economice, militare și culturale și în același timp se implică activ în soluționarea problemelor internaționale, inclusiv în depășirea subdezvoltării, protecția mediului etc. Omniprezentă în toate zonele geografice, Franța este în centrul activității celor mai importante

organizații internaționale. Punctul de vedere al oficialităților franceze cântărește greu în procesul de adoptare a deciziilor în cadrul instituțiilor UE. De aceea, atât instituțiile comunitare, cât și statele membre și cele candidate doresc să-și asigure susținerea Franței în cadrul UE. Fidelă tradițiilor umaniste, diplomația franceză pledează pentru stabilirea unui echilibru în relațiile internaționale, contând mult pe implementarea noii arhitecturi de securitate europeană, care ar lua în calcul necesitățile și interesele tuturor națiunilor continentului.

Pentru Republica Moldova valorificarea potențialului de cooperare și parteneriat cu Republica Franceză reprezintă unul dintre obiectivele strategice ale politicii externe și se datorează rolului Franței în Europa și în lume, dar și afinităților istorico-culturale. În plan politic este bine cunoscută susținerea constantă a Franței de care se bucură Moldova în procesul de consolidare a statului, de revigorare a economiei și de constituire a democrației. După declararea independenței, Republica Moldova a fost recunoscută de comunitatea internațională și statele Europei, inclusiv de Franța. Astfel, locul și rolul țării noastre în schemele lor geopolitice a început să evolueze. Pe data de 7 ianuarie 1992 Republica Franceză a recunoscut Republica Moldova în calitate de stat independent și pe data de 11 martie 1992 a stabilit relații diplomatice cu țara noastră. În acești ani a fost parcursă o cale importantă de aprofundare a relațiilor bilaterale, bazată pe principiile parteneriatului strategic și de aliat, avantaje reciproce, respectul intereselor naționale. Istoria relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Republica Franceză se caracterizează prin reciprocitate, încredere, pragmatism și respect reciproc al intereselor naționale. Moldova se pronunță pentru consolidarea în continuare a dialogului politic, economic, a colaborării tehnico-științifice, pentru aprofundarea legăturilor umanitare. Moldova este convinsă în faptul că lărgirea interacțiunii constructive cu Franța în afacerile regionale și internaționale va constitui un aport destoinic și util în asigurarea dezvoltării și formării unei arhitecturi moderne a Europei.

1. Relațiile diplomatice dintre Republica Moldova și Republica Franceză

Relațiile diplomatice dintre Republica Moldova și Republica Franceză au fost stabilite la 11 martie 1992. Odată cu stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări au avut loc numeroase vizite și schimburi de grad înalt care au continuat să îmbogățească și să aprofundeze relațiile lor politice.

În perioada 28-30 ianuarie 1993 a avut loc prima vizită oficială în Republica Franceză a dlui Mircea Snegur, primul Președinte al Republicii Moldova. Acest eveniment a fost urmat, pe 28 iunie 1995, de o vizită de lucru în Republica Franceză a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova Petru Lucinschi.

Președintele Republicii Franceze, Jacques Chirac, a venit la Chișinău în septembrie 1998, ca răspuns la vizita președintelui moldav Petru Lucinschi efectuată în septembrie 1997 în Franța. După cum se menționează în *Ziarul de Iași*, în cursul întrevederilor pe care le-a avut cu Lucinschi, șeful statului francez a afirmat „atașamentul Franței față de independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova”, precum și „sprijinul pe care-l va acorda tranziției economice și reformelor din această țară”. Totodată, președintele francez și-a reafirmat dorința de a vedea Republica Moldova „găsindu-și locul în arhitectura europeană”, în conformitate cu Acordul de cooperare cu Uniunea Europeană, semnat în 1994. Chirac a mai avut o întvedere cu un grup de tineri vorbitori de limbă franceză, prilej cu care a salutat apartenența Republicii Moldova la „familia” statelor francofone. Republica Moldova s-a alăturat statelor francofone în noiembrie 1997, în cursul ultimului summit al Francofoniei ce a avut loc la Hanoi [2].

În decembrie 1998 și în iunie 2001 ministrul delegat cu Cooperare și Francofonie, Charles Josselin, a efectuat două vizite în Republica Moldova. În 1999 au putut fi remarcate mai multe vizite ale autorităților moldave, dintre care vizita din septembrie a Prim-ministrului în exercițiu pe atunci, Ion Sturza. O delegație a Parlamentului moldav condusă de către Președintele său de atunci, Dumitru Diacov, a efectuat o vizită la Paris în iunie 2000. Ministrul moldav al Afacerilor Externe, Nicolae Dudău, a fost primit de către Secretarul General în octombrie 2001. În octombrie 2002 a avut loc întâlnirea dintre cei doi Președinți – al Republicii Franceze și al Republicii Moldova – Jacques Chirac și Vladimir Voronin, în ajunul Summitului Francofoniei la Beirut. Ministrul moldav al agriculturii a fost primit în septembrie 2005 de către omologul său francez. Brigitte Girardin, ministru delegat cu Cooperare, Dezvoltare și Francofonie, a fost primită la Chișinău la 21 martie 2006. Ministrul Afacerilor Externe, Philippe Douste-Blazy, l-a primit la 30 octombrie 2006 pe Andrei Stratan, viceprim-ministru și ministru al Afacerilor Externe din Moldova. Acesta din urmă a fost de asemenea primit în aceeași zi de către Brigitte Girardin, ministru delegat cu Cooperare, Dezvoltare și Francofonie.

La invitația Președintelui Parlamentului moldav, Marian Lupu, o delegație a Grupului de prietenie „Franța-Moldova” la Asamblarea Națională, condusă de către președintele acesteia, deputatul Loic Bouvard, a vizitat

Chișinăul între 13 și 16 februarie 2007. Delegația era compusă din deputații Richard Mallie, Jean-Michel Ferrand, François Loncle, Jean-Yves Deniaud, René Bouin, și Geneviève Gaillard.

În aprilie 2007, Președintele Senatului francez Christian Poncelet, la invitația Președintelui Parlamentului Marian Lupu, vizitează Republica Moldova. Însoțit de către senatorul Josette Durrieu, președinte al Grupului de prietenie „Franța-Moldova” în Senat, acesta a fost primit, printre altele, de către Președintele Republicii Moldova Vladimir Voronin și Prim-ministrul Vasile Tarlev.

Rama Yade, Secretar de Stat al Franței pentru Afaceri Europene și Drepturile Omului, a efectuat la 1 și 2 august 2007 o vizită de lucru în Republica Moldova. Aceasta era însoțită de Josette Durrieu, senator al Hautes-Pyrénées, președinte al Grupului de prietenie „Franța-Moldova” în Senat, și de Richard Mallie, deputat al Bouches-du-Rhône, vicepreședinte al Grupului de prietenie „Franța-Moldova” la Adunarea Națională. În cadrul acestei prime deplasări bilaterale, Rama Yade s-a deplasat cu Prim-ministrul Vasile Tarlev, precum și cu viceprim-ministrul și ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene Andrei Stratan. Ea s-a întâlnit de asemenea cu miniștrii moldavi ai Justiției, Sănătății, Protecției Sociale, a Familiei și Copilului, cu viceministrul Reintegrării, precum și cu Maria Postoico, vicepreședinte al Parlamentului.

Un anumit număr de întâlniri au avut loc la Bruxelles la finele anului 2007 și la începutul anului 2008 între Jean-Pierre Jouyet, Secretar de Stat al Franței pentru Afaceri Europene și ministrul moldav al Afacerilor Externe și Integrării Europene Andrei Stratan. În fine, Valeri Ostalep, viceministrul moldav al Afacerilor Externe și Integrării Europene, a fost primit la Paris în repetate rânduri, începând cu finele anului 2007 și ultima oară la 23 mai 2008, în cadrul consultărilor legate de întrebările europene și francofone.

Un pas important în relațiile moldo-franceze îl constituie vizita din 31 ianuarie 2008 a lui Marian Lupu, Președintele Parlamentului Republicii Moldova. Întâlnirea era esențialmente consacrată dezvoltării relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova în perspectiva președinției franceze a Consiliului Uniunii Europene. Apropierea Republicii Moldova de Uniunea Europeană a fost marcată de intrarea în vigoare a acordului de facilitare și readmitere a regimului de vize. Jean-Pierre Jouyet și Marian Lupu au evocat la fel și întrebarea Transnistriei, mai ales contribuția adusă de Uniunea Europeană. Marian Lupu a fost primit în timpul sejurului său în Franța de către Christian Poncelet, Președinte al Senatului, precum și de către Bernard Accoyer, Președinte al Adunării Naționale. Acesta a fost în cele din urmă întâlnit de șefii de întreprinderi francezi în cadrul unui mic dejun organizat de către MEDEF.

Drept răspuns la vizita oficialilor moldoveni, Jean-Pierre Jouyet, Secretar de Stat al Franței pentru Afaceri Europene, a vizitat Moldova pe 6 octombrie 2008. La Chișinău, Secretarul de Stat a evocat cu interlocutorii săi dezvoltarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și Moldova și evoluția conflictului transnistrean. Jean-Pierre Jouyet era însoțit de către Frédéric Reiss, deputat al regiunii Bas-Rhin, vicepreședinte al Grupului de prietenie „Franța-Moldova” la Adunarea Națională. Președintele acestui grup de prietenie, Claude Greff, deputat, a vizitat Moldova cu câteva zile înainte, la 17 septembrie, reprezentând Președintele Adunării Naționale franceze, pentru lansarea primei asocieri moldave IEPV consacrate organizării lucrului parlamentar. Această asocierie a fost câștigată de către un consorțiu ce reunea Adunarea Națională și Senatul Franței, Parlamentul Ungariei și France Coopération Internationale (FCI), operator al Ministerului Afacerilor Externe și Europene al Franței. Jouyet l-a întâlnit în timpul primei sale vizite în Moldova pe Președintele Republicii, Vladimir Voronin, Președintele Parlamentului moldav Marian Lupu, prim-ministrul Zinaida Greceanii, viceprim-ministrul și ministrul Economiei și Comerțului Igor Dodon și, în sfârșit, Andrei Stratan, viceprim-ministru și ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Pierre Lellouche, Secretar de Stat pentru Afaceri Europene, a fost în Moldova de pe 11 până pe 12 noiembrie 2009. Această vizită este prima vizită a unui membru al guvernului francez de la alegerile din aprilie și iulie 2009 și de la schimbările politice pe care le-a cunoscut Moldova. Pierre Lellouche a ținut să stabilească, imediat, contacte politice bilaterale cu noua echipă de la putere. Acesta era însoțit de Claude Greff, deputat al Indre-et-Loire și președinte al Grupului de prietenie „Franța-Moldova” la Adunarea Națională. Lellouche a avut întrevederi cu Mihai Ghimpu, Președinte al Parlamentului și președinte al Republicii prin interimat, cu Vlad Filat, Prim-ministru, cu Victor Osipov, viceprim-ministru însărcinat cu reintegrare, Iurie Leancă, viceprim-ministru și ministru al Afacerilor Externe, precum și cu Marian Lupu, candidat al Alianței pentru Integrare europeană la președinția Republicii. La finele vizitei sale, dânsul a inaugurat, în prezența lui Valeriu Lazăr, viceprim-ministru, ministru al Economiei și a lui Boris Focșa, ministru al Culturii, sediul Clubului de Afaceri „Franța-Moldova” situat în incinta Alianței Franceze din Moldova, în inima dispozitivului de cooperare francez din Moldova [3].

La nivel de șefi de guverne, în perioada 12-14 aprilie 2011 a avut loc vizita oficială în Republica Franceză a lui Vladimir Filat, Prim-ministru al Republicii Moldova, iar în perioada 16-17 iunie 2014 – vizita oficială în Republica Franceză a lui Iurie Leancă, Prim-ministru al Republicii Moldova.

La nivel de miniștri ai Afacerilor Externe:

- ✓ 19-23 iunie 1996 – vizita de lucru la Paris a lui Mihai Popov, ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova;
- ✓ 17-19 octombrie 2001 – vizita la Paris a lui Nicolae Dudău, ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova, cu prilejul participării la cea de-a 31-a Sesiune a Conferinței Generale UNESCO.

De asemenea, în contextul vizitelor oficialilor moldoveni în Franța poate fi inclusă și vizita de lucru din 30-31 octombrie 2006 a viceprim-ministrului Andrei Stratan, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Șeful diplomației moldovenești a avut întrevederi cu omologul său francez Philippe Douste-Blazy, în cadrul cărora oficialii au abordat subiectul intensificării relațiilor bilaterale în domeniile politic, economic și cultural. Ministrul de Externe al Franței a afirmat, în cursul discuției, că Franța este disponibilă să colaboreze cu Republica Moldova în scopul facilitării regimului de vize. Philippe Douste-Blazy a reiterat sprijinul țării sale în soluționarea problemei transnistrene, prin respectarea integrității teritoriale a Republicii Moldova. Franța, de asemenea, va continua să susțină eforturile depuse de OSCE în vederea identificării unei soluții pentru problema transnistreană. La finele întrevederii a fost semnată Convenția interguvernamentală pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale în materie de impozit pe venit care va da un nou impuls relațiilor economice. La Paris, ministrul moldovean de Externe a mai avut întrevederi cu Brigitte Girardin, ministru delegat al Cooperării, Dezvoltării și Francofoniei; Abdou Diouf, Secretar General al Organizației Internaționale a Francofoniei; Koichiro Matsuura, Director General al UNESCO, cu reprezentanți ai importanțelor întreprinderi franceze, precum și cu reprezentanți ai societății civile și mass-media [4].

Nu mai puțin importantă pentru relațiile moldo-franceze este vizita de lucru la Paris a lui Andrei Stratan, viceprim-ministru, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, cu prilejul participării la ceremonia de semnare a Convenției împotriva disparițiilor forțate în cadrul ONU din 6 februarie 2007. În acest context pot fi menționate și: vizita în Republica Franceză a lui Iurie Leancă, viceprim-ministru, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova din 3-4 iunie 2010, vizita lui oficială din 31 ianuarie - 1 februarie 2013; vizita de lucru a Nataliei Gherman, viceprim-ministru, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova din 6-8 noiembrie 2013, vizita de lucru în Republica Moldova a lui Laurent Fabius, ministrul Afacerilor Externe și Europene al Republicii Franceze din 3 aprilie 2014 [5].

În octombrie 2008 Ambasada Republicii Moldova în România publică pe site-ul său oficial informația că la Paris s-a desfășurat cea de-a doua rundă de consultări politice la nivel de directori de departamente ai Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și ai Ministerului Afacerilor Externe și Europene al Franței. În cadrul întrevederilor au fost discutate rezultatele vizitei din 6 octombrie 2008 în Republica Moldova a Secretarului de Stat al Franței pentru Afaceri Europene, Jean-Pierre Jouyet. În contextul abordării problematicii privind integrarea europeană a țării noastre, delegația moldovenească a adus mulțumiri părții franceze pentru sprijinul în elaborarea concluziilor privind Republica Moldova adoptate în cadrul Consiliului Miniștrilor de Externe ai UE din 13 octombrie 2008. La rândul lor, oficialii francezi au reconfirmat disponibilitatea de a promova aprobarea, până la sfârșitul anului curent, a deciziei UE privind mandatul de negocieri pentru noul Acord Uniunea Europeană – Republica Moldova. Părțile au făcut și un schimb amplu de opinii pe marginea proiectului Parteneriatul Estic. Cu titlu particular, a fost abordat procesul de reglementare a conflictului transnistrean, fiind punctată convergența părților asupra necesității reluării negocierilor în formatul 5+2. Diplomații moldoveni și francezi au reiterat importanța consolidării relațiilor bilaterale, inclusiv prin realizarea vizitelor oficiale reciproce [6].

Principalele tratate și acorduri semnate între Franța și Republica Moldova sunt: Protocolul cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Franceză și Republica Moldova (11 martie 1992); Tratatul de prietenie, de înțelegere și cooperare (29 ianuarie 1993); Acordul de cooperare culturală, științifică și tehnică (24 noiembrie 1994); Acordul de încurajare și protejare reciproce a investițiilor (8 septembrie 1997); Acordul de ne-impozitare dublă și de luptă contra evaziunii fiscale (octombrie 2006) [5].

2. Aspectul social al relațiilor franco-moldave

Cooperarea Franței cu Moldova cuprinde astăzi două obiective prioritare trasate în cadrul Planului de Acțiune al Ambasadei: a contribui la apropierea R.Moldova de Uniunea Europeană; a contribui la dezvoltarea ei economică și la cursul spre prosperitate. Coordonată în principal de către Serviciul de Cooperare și Acțiune

Culturală (SCAC) al Ambasadei Franței, aceasta este implementată de către Alianța Franceză din Moldova, în calitate sa de operator cultural, lingvistic și de cooperare descentralizată și de către alți parteneri, publici sau privați, locali, francezi sau multilaterali (AUF, OIF, OSCE etc., printre care Franța este adeseori un contribuitor major atunci când nu este primul), ministere, agenții de dezvoltare (ADETEF, FCI etc.), ONG-uri și asociații, colectivități locale, fundații de întreprinderi (spre exemplu: Fondation Veolia Environnement), actori economici etc. Acțiunea Franței se înscrie pe deplin în cadrul obiectivelor Politicii Europene de Vecinătate. Mijloace considerabile sunt investite în Moldova în special în materie de contribuții de expertiză. Acestea au fost consolidate în 2010, ca urmare a deciziei Franței de a-și spori sprijinul acordat Moldovei. În această perspectivă, mijloace suplimentare au fost atribuite Serviciului de cooperare și acțiune culturală. Prima asociere europeană inițiată în Moldova, consacrată organizării activității parlamentare, a fost câștigată de către un consorțiu ce reunește operatorul Ministerului de Afaceri Externe și Europene al Franței, France Coopération Internationale (FCI), Senatul Franței și Asambléa Națională a Franței, Parlamentul Ungariei. Începând cu anul 2008 și până în 2010 experți francezi și unguri s-au succedat în cadrul Parlamentului moldav.

Uniunea Europeană se implică din ce în ce mai mult în favoarea Moldovei și eforturile lor sunt pe larg susținute de către Franța, care contribuie la bugetul ei, cu aproximativ 17%. Astfel, Franța își consacră eforturile spre implementarea proiectelor în domeniul susținerii bunei guvernări și a statului de drept și în domeniul consolidării capacităților instituționale ale R.Moldova. Pe lângă aporturile de expertiză, finanțarea schimburilor între administrațiile franceze și moldave sau organizarea colocviilor și seminarelor, mijloace foarte importante sunt investite în susținerea studierii limbii franceze de către funcționari și agenții publici moldavi. În acest sens, un memorandum a fost semnat cu Organizația Internațională a Francofoniei (OIF), care prevede formarea, de către Alianța Franceză din Moldova, a 800 de funcționari moldoveni în fiecare an timp de trei ani. Bruxelles, Luxembourg și Strasbourg, cele trei capitale europene, sunt francofone. Franța este de asemenea unul din pilonii edificării europene. În 2010, o atenție deosebită a fost acordată consolidării cooperării descentralizate între colectivitățile locale moldave și franceze. Franța monitorizează, de asemenea, direct și împreună cu Agenția Universitară a Francofoniei la al cărei buget contribuie pe larg, susținerea formării viitoarelor elite moldave. Mijloacele acestei politici constă mai cu seamă în programul „Claselor bilingve din Moldova”, în susținerea oferită filierelor francofone ale universităților moldovenești și în numeroasele burse de stagii, studii, proiecte distribuite în fiecare an de către Serviciul de Cooperare și Acțiune Culturală și de către AUF. Acest efort nu se oprește aici, deoarece alți numeroși actori oferă de asemenea burse studenților moldavi. Promovarea învățământului superior francez, unul dintre cele mai atractive din lume, se află în centrul atenției activităților SCAC, care găzduiește, începând cu 2009, un spațiu „Campus France” în cadrul mediatecii Alianței Franceze. Franța rămâne a fi a 4-a destinație aleasă de către studenții moldoveni, după România, Rusia și Ucraina, dar devansând Germania, Anglia sau Statele Unite [3].

Alianța Franceză din Moldova este o instituție importantă în susținerea relațiilor dintre Republica Moldova și Franța. În 1989, când Moldova nu-și obținuse încă independența, la Chișinău a fost constituit primul comitet al Alianței Franceze din Moldova la inițiativa unui grup de profesori francofoni moldoveni conduși de Alexandru Munteanu. Această inițiativă fiind imediat susținută de Franța, în particular de către Pierre Morel, Ambasadorul Franței la Moscova, și de către Philippe Etienne, șeful Serviciului de Cooperare culturală, științifică și tehnică de atunci. Această relație de încredere între diplomația franceză și membrii Comitetului Alianței Franceze din Moldova n-a încetat niciodată. Comitetul, inițial informal, va fi oficializat în 1992, cu concursul deputatului francez Xavier Deniau, înainte ca Asociația să fie înregistrată efectiv la Ministerul Justiției al R.Moldova în 1998. Alexandru Munteanu se va ocupa încă de la început de destinul Alianței Franceze din Moldova, pe care o prezidează până în prezent, în pofida unei intense activități profesionale.

Astfel, Alianța Franceză devine primul Centru cultural străin prezent în Moldova și rămâne și azi cel mai important. Dominique GAZUY este numită Ambasador al Franței nerezident în Moldova din 1999 până în 2003. Ea va prezida inaugurarea oficială a Serviciului de Cooperare și Acțiune Culturală (care va fi amplasat alături de Alianța Franceză din Moldova în sediul teatrului „Ginta Latină”), în prezența lui Nicolae Tăbăcaru, ministrul Afacerilor Externe al Republicii Moldova și a lui François Nicoulaud, Directorul general al Cooperării Internaționale și Dezvoltării în cadrul Ministerului Afacerilor Externe al Franței. Olivier Jacquot îl succedă pe Georges Diener în calitate de Director al Alianței Franceze din Moldova începând cu septembrie 2002. Edmond Pamboukjian devine primul Ambasador al Franței cu reședința în Moldova în august 2003. Împreună, ei vor conduce renovarea Centrelor de resurse (la Nisporeni în 2002, la Cahul în 2004, la Bălți și Ungheni în 2005).

Începând cu septembrie 2006, Emmanuel Skoulios asigură funcția de Director al Alianței Franceze din Moldova. Pierre Andrieu, Ambasador al Franței în Moldova, devine Președinte de Onoare al Alianței Franceze. Prin urmare, începe renovarea și modernizarea sediului la Chișinău. Centrul de resurse de la Tiraspol reunește noi localuri în incinta Universității „Т.Г. Шевченко”, mai spațioase și în totalmente expresive, devenind o vitrină a Franței în Transnistria și, de asemenea, unica prezență occidentală adevărată și permanentă în această regiune. Alianța Franceză din Moldova la Chișinău devine sediu al Club France, viitoarea Cameră de Comerț și Industrie Franța–Moldova și a ReF Moldova. Ea găzduiește, de asemenea, un spațiu Campus France pentru promovarea studiilor în Franța. Numărul studenților moldoveni care pleacă la studii în Franța crește exponențial. În ianuarie 2011, centrele de resurse și informare despre Franța contemporană din Bălți și Nisporeni devin subdiviziuni ale Alianței Franceze din Chișinău și reprezintă părți integrante ale Alianței Franceze din Moldova. Alianța Franceză este decorată în iulie 2011 de către Președintele Interimar al Republicii Moldova, Marian Lupu. Directorul Alianței Franceze Emmanuel Skoulios și trezorerierul acesteia Jean-François Myard sunt decorați cu Medalia Republicii Moldova „Meritul Civic”, pentru contribuția lor la consolidarea relațiilor de prietenie și cooperare între Franța și Republica Moldova și participarea la dezvoltarea economică și socială a țării.

Alianța Franceză din Moldova a devenit astăzi un mijloc excelent de promovare a influenței franceze și francofone în Moldova și, de asemenea, un instrument de dezvoltare pentru Moldova și locuitorii ei [7].

3. Aspectul economic al relațiilor franco-moldave

Republica Moldova este un stat cu aspirații europene, amplasat geografic între România și Ucraina. Astfel, odată cu accesarea României la Uniunea Europeană, Republica Moldova a devenit vecin imediat al UE, fiind în același timp membru al CSI. Această circumstanță, de rând cu calitatea de membru al Organizației Mondiale a Comerțului, a permis sporirea atractivității țării în calitate de partener comercial și destinație investițională pentru partenerii internaționali. În același timp, în calitate de stat membru al CSI și semnatar al CEFTA, Republica Moldova beneficiază de Acorduri de Comerț Liber cu întreaga comunitate a statelor CSI și CEFTA. Introducerea, începând cu data de 21 ianuarie 2008, a Regimului de Preferințe Comerciale Autonome acordat de către UE a permis accesul liber al majorității mărfurilor autohtone pe piața europeană. Acest fapt a transformat Uniunea Europeană într-un partener comercial important pentru Republica Moldova.

Franța ocupă actualmente locul 15 în lista țărilor către care se exportă produsele moldovenești (locul 9 din statele membre UE), cu o pondere de 1,0% (10 mil. dolari USD) din tot exportul și locul 11 la compartimentul importuri (locul 6 din statele membre UE), cu o cotă de 1,9% (49,2 mil. dolari USD) din totalitatea importului respectiv. Principalele produse importate în Moldova din Franța sunt băuturile distilate și șampania, fructele și băuturile din plante, produsele de marochinărie și pasăre. Exporturile din țara noastră spre Franța se referă la produsele agricole (64,2%) și, în special, produsele textile. În cadrul schimburilor comerciale ale Franței, Republica Moldova ocupă poziția 128 la capitalul export și poziția 134 la capitalul import.

Investițiile directe ale Franței în Moldova dețin o cotă de circa 4 la sută și se estimează la circa 18 mil. USD (locul 7), fiind plasate în domenii, precum: telecomunicații (France-Telecom, acționar majoritar în operatorul de telefonie mobilă Orange), materiale de construcție (Lafarge), agroalimentare (Lactalis, Via Lacta, Barges agro-industries în sectorul vizând nucile și Beten în cel legat de plantele aromatice). În ultimii ani s-a înregistrat o înviore a activității grupurilor franceze în Moldova. Astfel, Lactalis a achiziționat în 2005 o uzină de producere a laptelui și două uzine de confecționare a brânzeturilor, în care activează 1.400 de persoane. Investitori francezi au devenit acționari majoritari în grupul Via Lacta, întreprindere specializată în produse lactate, înghețată și produse de întreținere. Instituția bancară Société Générale a achiziționat pachetul majoritar (70,75%) din capitalul Mobiasbanca (63 agenții, 500 angajați, 47.000 clienți). Investițiile franceze sunt protejate prin Acordul de protecție a investițiilor, semnat la 8.09.1997 și intrat în vigoare la 03.11.1999 [8].

În perioada ianuarie-noiembrie 2014 (cu excepția activității comerciale a agenților economici din raioanele de est) volumul total al schimburilor comerciale cu Franța a constituit 114,3 mil. USD (exportul – 31,4 mil. USD, iar importul – 83,9 mil. USD). După valoarea volumului schimburilor comerciale înregistrat în această perioadă Franța se situează pe locul 11 între partenerii cu care RM întreține relații comerciale: pe locul 13 în topul țărilor în care RM efectuează exporturi și pe locul 11 în topul țărilor din care RM efectuează importuri [8].

Republica Moldova este atentă la găzduirea și sprijinirea investitorilor francezi, deoarece aceștia contribuie efectiv la prosperitatea țării. În această perspectivă, a fost creat Clubul de Afaceri „Franța–Moldova” al cărui sediu se află în incinta Alianței Franceze din Moldova. Aceasta susține la fel menținerea practicării limbii franceze, sinonim cu perspectivele de carieră pentru tinerii moldoveni și favorizează implantarea noilor investitori francofoni aici în Moldova.

4. Sprijinul Franței în contextul integrării europene a Republicii Moldova

Pe 27 martie 2015, viceprim-ministrul, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Natalia Gherman, a avut o întrevedere cu Secretarul de Stat pentru Afaceri Europene al Republicii Franceze, Harlem Désir, care a efectuat o vizită în Republica Moldova. Ministrul Natalia Gherman a declarat că sprijinul Franței pentru parcursul european al R. Moldova, reiterat cu ocazia acestei vizite, confirmă progresul înregistrat de autorități în implementarea Acordului de Asociere. Șefa diplomației de la Chișinău a precizat că lansarea negocierilor de aderare la UE este un obiectiv strategic pentru actualul Guvern. Depunerea cererii de aderare la UE este o etapă foarte importantă, iar momentul oportun va fi identificat cu maximă responsabilitate, împreună cu partenerii europeni.

La rândul său, Secretarul de Stat pentru Afaceri Europene al Franței a declarat că prioritățile actualului Guvern de la Chișinău sunt în conformitate cu prevederile Acordului de Asociere, iar odată îndeplinite, vor face R. Moldova mai stabilă și mai modernă, ceea ce este în interesul atât al cetățenilor RM, cât și al UE. Secretarul de Stat francez a menționat că Franța este angajată pe deplin să ajute noul Guvern al R. Moldova atât în calitate de membru al UE, cât și pe plan bilateral. De asemenea, oficialii au punctat noile oportunități pe care le oferă aplicarea Zonei de Liber Schimb, inclusiv în stânga Nistrului, pentru intensificarea schimburilor comerciale și atragerea investitorilor francezi, un rol important în acest domeniu fiind atribuit Camerei de Comerț și Industrie moldo-franceze. Totodată, a fost apreciată colaborarea dinamică moldo-franceză în domeniul educației, științei și culturii, precum și contribuția semnificativă a Alianței Franceze în promovarea proiectelor de modernizare a țării noastre, interlocutorii pledând pentru diversificarea cooperării multilaterale dintre cele două țări. Harlem Désir a vorbit și despre importanța consolidării relațiilor dintre Uniunea Europeană și Moldova [9].

Pe data de 20 mai 2015 la Chișinău a avut loc întrevederea Președintelui Parlamentului Republicii Moldova Andrian Candu cu Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Franceze în țara noastră Pascal Vagogne, în cadrul căreia au fost abordate următoarele subiecte: sporirea investițiilor franceze în Republica Moldova, integrarea europeană și reformele de modernizare a țării noastre, contextul politic intern și agenda relațiilor bilaterale. Andrian Candu și Pascal Vagogne au salutat caracterul ascendent al relațiilor moldo-franceze și au făcut un schimb de opinii cu privire la perspectivele unor noi colaborări între cele două țări.

Președintele Parlamentului a menționat că Franța este un partener important pentru Republica Moldova, iar apartenența noastră la familia și valorile țărilor francofone reprezintă un element-cheie în dezvoltarea relațiilor moldo-franceze. Speakerul a mulțumit autorităților franceze pentru sprijinul acordat țării noastre în procesul de integrare europeană și a reiterat interesul Parlamentului Republicii Moldova pentru consolidarea relațiilor dintre legislativele celor două țări în scopul transferului de expertiză și a bunelor practici parlamentare în procesul de implementare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană.

La rândul său, Pascal Vagogne a dat asigurări că Franța va continua să sprijine parcursul european al Republicii Moldova și a îndemnat autoritățile să-și conjuge eforturile pentru implementarea reformelor, accentuând, în context, importanța comunicării cu cetățenii. Potrivit diplomatului francez, interesul țării sale pentru regiune a crescut, Franța fiind mult mai interesată în Parteneriatul Estic [10].

Concluzii

Relațiile bilaterale moldo-franceze s-au intensificat esențial în ultimii ani și continuă să se dezvolte pe cale ascendentă. Deosebit de dinamice au devenit legăturile interparlamentare moldo-franceze. Schimburile frecvente de delegații, în special vizita la Chișinău în martie curent a Președintelui Senatului Franței, precum și vizitele la Paris ale șefilor de stat ai Republicii Moldova și ale președinților Parlamentului au impulsionat dialogul bilateral moldo-francez. S-a constatat, de asemenea, o bună colaborare între delegațiile celor două țări în cadrul organizațiilor internaționale, în special în Consiliul Europei. În opinia lui Josette Durrieu, președintele Grupului parlamentar francez de prietenie cu Republica Moldova, acceptarea țării noastre în comunitatea europeană este o necesitate pentru Europa.

Fidelă tradițiilor umaniste, diplomația franceză pledează pentru stabilirea unui echilibru în relațiile internaționale, contând mult pe implementarea noii arhitecturi de securitate europeană, care ar lua în calcul necesitățile și interesele vitale ale tuturor națiunilor continentului. Parisul, important centru politico-diplomatic, găzduiește peste 165 de misiuni diplomatice acreditate în Franța, tot aici își au sediul diverse organizații internaționale, inclusiv UNESCO, Organizația Internațională a Francofoniei, OCDE etc.

Liberalizarea regimului de vize cu Uniunea Europeană și semnarea Acordului de Asociere au fost posibile și grație sprijinului acordat de către Franța, alături de alți susținători puternici din UE. Realizările obținute până acum reprezintă fundamentul procesului de integrare europeană, un început pentru modernizarea țării în baza modelului european.

Referințe:

1. HOTĂRÂRE pentru aprobarea Concepției politicii externe a Republicii Moldova nr.368, din 08.02.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.020.
2. Jacques Chirac a sosit în Republica Moldova pentru o vizită de Stat de o zi [Accesat: 13.08.2015]. Disponibil: <http://www.ziaruldeiasi.ro/local/chisinau, 05-09-1998>.
3. Relații moldo-franceze [Accesat: 13.08.15]. Disponibil: <http://www.ambafrance-md.org>
4. Buletin European, nr.16, octombrie 2006. La Paris, Andrei Stratan a avut întrevederi cu omologul său francez [Accesat: 08-09-2011]. Disponibil: http://www.romania.mfa.md/img/buletine/Buletin_European_16.pdf
5. Principalele vizite bilaterale [Accesat: 16.08.2015]. Disponibil: <http://www.mfa.gov.md/cooperare-bilaterala/fr/#economic>
6. Consultări moldo-franceze la Paris [Accesat: 12-08-2015]. Disponibil: <http://www.romania.mfa.md/noutati-eu/3849/>
7. Alianța Franceză, istoric [Accesat: 15.08.2015]. Disponibil: <https://www.alfr.md/spip.php?lang=ro§ion=65&subsection=83&article=116>
8. Investițiile franceze în Moldova [Accesat: 26.08.2015]. Disponibil: <http://www.franta.mfa.md/economic-relations-ro/>
9. Secretarul de Stat pentru Afaceri Europene al Franței la Chișinău, 27-03-2015 [Accesat: 04.09.2015]. Disponibil: <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/500782/>
10. Ambasadorul Franței în Republica Moldova a îndemnat autoritățile să conjuge eforturile pentru implementarea reformelor [Accesat: 08.09.2015]. Disponibil: <http://www.moldpres.md/news/2015/05/20/15003365>

Prezentat la 20.01.2016